

Právo platit hotově by se mělo nikoli posílit, ale naopak zcela zrušit

[faei.cz/pravo-platit-hotove-by-se-melo-nikoli-posilit-ale-naopak-zcela-zrusit](https://www.faei.cz/pravo-platit-hotove-by-se-melo-nikoli-posilit-ale-naopak-zcela-zrusit)

Michal Skořepa

25. srpna 2022

A to je problém, protože prodej za hotové je pro prodávajícího docela nákladná věc. Musí přijímanou hotovost zkoumat z hlediska pravosti a poškození, už přijatou hotovost musí skladovat, třídít (*aby ji banky byly ochotny převzít, pozn. aut.*) a přepravovat do bank.

Skladování zabírá prostor, zkoumání pravosti a třídění zdržuje a veškerá manipulace s hotovostí vyžaduje drahá opatření na ochranu před zloději. Kromě toho je tu neustálá obava z trapasu v podobě nedostatku „drobných na vrácení“, a v posledních letech nabyla na významu i otázka hygieny.

Uzákoněním práva na platbu hotově tak uvalujeme na obchodníky nezanedbatelné náklady. Řadu let už přitom existuje bezhotovostní alternativa. Ta může být pro obchodníka leckdy celkově výhodnější (*zejména pokud nezneužívá hotovostní platby k daňovým únikům*).

PSALI JSME:

V pražském tržišti Manifesto odmítají hotovost. Úřady se neshodnou, zda je to legální nebo ne

Nákladový rozdíl mezi oběma variantami a součet jejich nákladů může být někdy tak velký, že kvůli povinnosti přijímat hotovost daný prodejce svůj obchod buď ani neotevře, nebo přijímá právě jen hotovost. Trpí tak buď všichni spotřebitelé, nebo přinejmenším ti, kterým platba bezhotovostně nevádí nebo jim přijde z různých důvodů lepší.

Náznak toho, že popularita bezhotovostního placení oproti platbou hotově roste, lze získat například z vývoje relace objemů peněz, které česká populace drží v hotovosti versus na běžných účtech (*jako hlavní zdroj bezhotovostních plateb jsou využívány právě tyto účty*).

Hotovost v tomto srovnání ztrácí dlouhodobě na váze, přičemž tento trend je jen občas přechodně narušen šokem (*covid, invaze na Ukrajinu*) nebo metodickou změnou ve vykazovaných datech.

Podobně vyznívá i skutečnost, že objem peněz utracený v Česku přes kartu od roku 2015 (*dřívější data nejsou*) prudce roste, kdežto objem peněz, který byl vybrán z bankomatu (*obvykle nejspíš k placení hotově*) téměř stagnuje.

PSALI JSME:

Koronavirus hotovost „nezabil“. Právě naopak, vyvolal sháňku po „cashi“

Klíčovým argumentem ve prospěch povinnosti obchodníků přijímat hotovost je, že mnohým z nás vadí u bezhotovostních plateb ztráta anonymity neboli vznik „digitální stopy“. Vedle toho se objevuje i obava, že některým našim spoluobčanům (*zejména asi těm nejstarším*) není placení bezhotovostně dostupné, protože nemají bankovní účet nebo k němu zřízenou platební kartu.

Pro úplnost dodejme, že při platbách v hodnotě nad 270 000 Kč má prodávající zákonnou povinnost hotovostní platbu odmítnout: V tomto případě nad úvahami o anonymitě převážila v očích zákonodárců snaha potírat praní špinavých peněz.

V zahraničí není situace jednotná. Například ve Švédsku a v USA (*s možností odchylky v jednotlivých státech federace*) je výslovně dovoleno hotovost odmítnout. V mnoha dalších zemích je tato věc předmětem debaty a v praxi i jisté aplikační „mlhy“. Ostatně i v Česku se před pár lety ministerstvo financí vyjádřilo tak, že z českých zákonů absolutní povinnost přijímat hotovost neplyne.

Jádrem sporu je tedy konflikt dvou zájmů: Na jedné straně zájem některých plátců vyhnout se úniku osobních dat o jejich platbách (*a případně se vůbec vyhnout nutnosti zřízovat si nebo používat*

bankovní účet), a na druhé straně zájem jiných plátců a některých obchodníků vyhnout se otravným aspektům používání hotovosti.

PSALI JSME:

Mezinárodní měnový fond uvažuje o zrušení hotovosti

Za těchto okolností se mi jako správné jeví neupřednostňovat legislativně ani jeden způsob placení. A tím pádem dovolit trhu, aby našel řešení samovolně. Jedině poměření poptávky po každém způsobu placení a jeho nabídky totiž může odhalit, který z uvedených faktorů je pro většinu z nás silnější.

Pokud mnoho kupujících hodně stojí o placení hotově a pokud tento způsob placení nebude pro prodávající o mnoho dražší než ten bezhotovostní, možnost platit hotově zůstane samozřejmostí. V opačném případě se bude trh samovolně posouvat od hotovosti pryč.

Platbu hotově by mnozí obchodníci nejspíš zachovali i v tomto případě, ale pravděpodobně za příplatek. Podobně jako nebylo po nástupu vlaků a autobusů zavedeno právo přepravovat se i nadále kočárem, takže pokud někdo dnes o takovou dopravu přece jen stojí, možnosti najde, ale musí si za ni oproti moderní hromadné dopravě připlatit.

Nebo podobně, jako nebylo po nástupu večerek a obchodů na pumpách zavedeno právo nakoupit si v nich potraviny za stejnou cenu jako v běžném obchodě, takže pokud někdo potřebuje nakoupit

jídlo přece jen pozdě večer nebo na pumpě, musí si za to oproti běžným obchodům obvykle připlatit. Takových příkladů, kdy si za jisté pohodlí nebo snížení nějakého rizika musíte připlatit, je spousta.

PSALI JSME:

Hotovosti se blýská na horší časy. EU plánuje přísnější regulace

Jestliže bychom i v případě ústupu od hotovosti chtěli chránit zájmy těch, kteří nejsou na placení bezhotovostně vybaveni, dá se to řešit – po vzoru například sociálních dávek – selektivní podporou ze strany státu.

Ať už formou dotací obchodníkům, aby možnost platit hotově pro takové lidi zachovali, nebo formou výpomoci přímo daným zákazníkům směrem k tomu, aby si k bezhotovostnímu placení cestu přece jen našli.

Právo platit hotově je ovšem ve skutečnosti už dlouhá léta výslovně zakotveno především v § 5 odst. 1 zákona o oběhu bankovek a mincí. *(Daný zákon uvádí několik zřídka kdy nastávajících výjimek, jako jsou například platby více než padesáti mincemi, platby pamětními mincemi nebo platby bankovkami a mincemi různě poškozenými).*

Senátorský návrh mě tak vede k jasnému závěru: Nejenže bychom měli nechat být Listinu základních práv a svobod, ale navíc bychom měli vypustit absolutní právo na platbu hotově i ze zákona o bankovkách a mincích.

PSALI JSME:

Pětina Čechů už platí mobilem. Hotovostí ale stále více než polovina

Jediný, kdo by měl mít trvalou povinnost přijímat hotovost, je stát ve chvíli, když mu někdo chce zaplatit daně: Platba daně není dobrovolná transakce, a proto by nutící stran (*tedy stát*) měla být co nejvíc vstřícná – mimo jiné i tím, že přijímá všechny způsoby platby.

Nemějme ale strach, že by kvůli tomuto tržnímu přístupu mohla hotovost zcela zaniknout. Všichni kupující i prodávající se k používání bankovek a mincí jistě rádi vrátí ve speciálních případech blackoutu nebo jiné havárie bezhotovostních platebních systémů – podobně, jako si mnozí doma schovávají staré dobré svíčky pro případ, že by na delší dobu přestala jít elektřina.

A pokud bychom se snad báli, že ekonomika riziko těchto událostí podcení a přípravu na krizové používání hotovosti příliš podcení, lze zavést zákonnou povinnost obchodníků, aby byli technicky připraveni na přijímání hotovosti (*a banky aby byly připraveny na výběry hotovosti*) v takovýchto speciálních případech – podobně, jako dnes platí třeba povinnost mít ve vícepatrových domech kromě výtahu ještě schodiště, i když se fakticky použije jen ve speciálním případě požáru.

**Autor je ekonom České spořitelny a člen vedení České společnosti ekonomické
(Redakčně upraveno)**

Ilustrační foto: [Depositphotos.com](https://www.depositphotos.com)

PSALI JSME:

Bankám by se zrušení hotovosti líbilo. I těm centrálním

Digitální dědictví skoro nikdo neřeší

Dědictví se v rámci právní ochrany majetku řeší stále více. Řada lidí sepisuje závěti a přemýšlí nad tím, co bude s jejich nemovitostmi, penězi či dalším majetkem po jejich smrti. Prakticky nikdo ale neřeší své ...

Nejen Češi, právo na bankovní účet má také žena z Íránu

Veřejný ochránce práv Stanislav Křeček se zastal íránské ženy, které několik českých bank odmítlo zřídit účet. Podle ombudsmana se hned několika pochybení dopustila Česká národní banka (ČNB), která ze zákona ...

Strašák jménem datová schránka

Pro statisíce malých spolků či OSVČ to je zlý sen. Od ledna příštího roku budou muset se státní správou komunikovat výhradně elektronicky. Že tzv. datovou schránku nemají a ani si ji nechtějí zřizovat? Všechny ...

Od zítřka v ČR zdraží cigarety, nejvýrazněji v historii

Čechy čeká drahé jaro. Už nyní přitom dochází k největšímu zdražování za posledních skoro osm let. Od zítřka navíc zdražují cigarety. Spotřební daň z krabičky stoupne ze dne na den o deset až třináct korun. Zdražení ...

Mnozí Češi mají od včerejška blokované platební karty. Důvodem je insolvence firmy Wirecard

Jeden z největších finančních skandálů v dějinách Německa má dopad i na mnohé Čechy – nemohou platit svými kartami. Platební karty vydávané společností Wirecard jsou totiž od včerejška blokovány. Společnost je po ...

Nechcete už pracovat? Začněte počítat...

Už se vám nechce pracovat, protože jste se podle vašeho mínění už napracovali dost? Pak je ta správná chvíle spočítat si, zda máte nárok na starobní důchod, případně předdůchod či předčasný důchod. Pokud ještě ne, ...

Nejisté energie tlačí na inflaci i na korunu

České domácnosti procházejí velmi těžkou dobou. V prvním kvartále sice mzdy meziročně rostly zhruba o sedm procent, ale tato dynamika bude spíše polevovat. Inlace drtí rodinné rozpočty na výdajové straně nevídanou měrou.

Jedete na dovolenou služebním autem? A souhlas firmy máte?

Zaměstnavatel vám může půjčit služební auto na dovolenou, ale musíte mít jeho písemný souhlas o užívání služebního vozu. Takové potvrzení musí obsahovat identifikační údaje, jak zaměstnance, tak i zaměstnavatele a ...

Novinky v osobních financích: Air Bank a Zonky nově půjčí přes milion

Novinky v osobních financích byly tento týden skromné, do redakce jsme obdrželi po dvou tiskových zprávách z Air Bank a od skupiny ČSOB. Za nejzajímavější jsme vyhodnotili to, že Air Bank v pátek zvýšila maximální ...